

تاریخ دریافت مقاله: ۹۰/۱۰/۱۷

تاریخ پذیرش نهایی: ۹۰/۱۲/۱۳

بهناز صادق پناه^۱، رضا افهمی^۲

تحلیل فقدان مرجع در عصر عکاسی و پسا عکاسی با رویکرد نشانه‌شناسی

چکیده

ظهور عکاسی دیجیتال در دهه ۱۹۹۰ و توان گسترده آن در خلاقیت تصویری، دستکاری، ترکیب و مونتاژ عکس‌ها، منجر به بروز گسست عمده‌ای میان عکاسی فتوشیمیایی و تکنولوژی تصویرسازی الکترونیکی شد و تحولاتی در بازنمایی و نشانه‌شناسی عکس پدید آورد. پژوهش حاضر با هدف ارزیابی تحولات نشانه‌شناسی در عکاسی دیجیتال، به مطالعه ماهیت عکس دیجیتال و رابطه میان این نوع عکس و واقعیت می‌پردازد، با این فرضیه که عکس‌های دیجیتال سوئیء نمایه‌ای‌شان را از دست داده‌اند. البته فقدان مرجع عکس، در دوره پیشادیتال نیز در مواردی نظیر تحریف، دستکاری و خودارجاعی عکس قابل رؤیت است. پژوهش به شیوه توصیفی-تحلیلی و با استفاده از اسناد کتابخانه‌ای و نمونه‌ها انجام شده است و پس از استخراج اطلاعات و تحلیل یافته‌ها، فرضیه مورد سنجش قرار گرفته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد عکس‌های دیجیتال که به صورت جزئی یا کلی، حاضر آماده‌های کامپیوتری هستند، فاقد رابطه نمایه‌ای با موضوع خود بوده و مستقل از مرجع در جهان واقعی هستند و لذا نمی‌توانند دعوی صدق داشته باشند. این مسئله منجر به بروز بحران در رابطه میان واقعیت و تصویر شده است. بدین‌سان این عکس‌ها دیگر نشانه‌های نمایه‌ای نیستند، بلکه شمایل‌های خالص هستند که فقط به کیفیات بصری خودارجاع دارند.

کلیدواژه‌ها: عصر پسا عکاسی، عکاسی دیجیتال، نشانه‌شناسی، فضای سایبری.

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد پژوهش هنر، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس، استان تهران، شهر تهران.
E-mail: b.sadeghpanah@gmail.com

۲. استادیار گروه پژوهش هنر، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس، استان تهران، شهر تهران (نویسنده مسئول)
E-mail: Afhami@modares.ac.ir